

Marta Rovira: “Si l’Estat ens intervén, s’haurà de fer un front nacional per recuperar les llibertats”

Marta Rovira (Vic, 1977) té tot el procés al cap. Aquesta advocada osonenca va assumir la secretaria general d’ERC l’any 2011, com a número 2 d’Oriol Junqueras. Esquerra passava un moment dolent, després de la crisi del tripartit, les escissions i la caiguda electoral. Però en pocs anys ERC ha tornat a ocupar un lloc determinant en la política catalana. Les enquestes assenyalen que podria ser el primer partit del país. Amb el referèndum de l’1 d’octubre a l’horitzó, la convulsió política dels pròxims mesos està assegurada. En un context d’hipotètica intervenció de l’autonomia per part de l’Estat, la líder republicana aposta per formular un “front nacional” que vagi més enllà d’ERC i del PDeCAT per “recuperar les institucions democràtiques”.

Text: Roger Palà. Fotos: Jordi Borràs

Quins són els orígens familiars i polítics de Marta Rovira?

Vinc d’una família treballadora normal i corrent de la comarca d’Osona perquè el meu pare és de Prats de Lluçanès i la meua mare de Sant Pere de Torelló. Tots dos decideixen anar-se’n a viure a Vic i jo ja neixo allí. Tinc dos avis que van exercir d’alcaldes, tots dos en moments molt complicats, perquè és durant el règim franquista... Bé, en el cas del meu pare és el besavi, i en el cas de la meua mare és l’avi. Va ser en dos pobles relativament petits, on fer d’alcalde era servir la societat, d’una manera directa. Sense tenir afinitats polítiques amb el règim, sinó amb una vocació de servei. Els meus pares no van poder anar a la universitat. A la família no hi ha ningú vinculat directament amb el món del dret. Crec que escullo dret perquè identifico exercir d’advocat com una manera de servir la societat, d’ajudar els ciutadans, de regenerar el que s’ha alterat a la societat, i també és una mica el meu camí cap a la política. Crec que té a veure amb un ideal republicà. Hi ha un fonament polític del republicanisme que, en definitiva, és l’ordre, és el fet de construir comunitat.

Des de Barcelona, tenim sovint la imatge de Vic com una ciutat molt tancada en ella mateixa, allò de la ‘Catalunya catalana’ que va relatar el periodista i editor de ‘Nació Digital’ Miquel Macià. Un territori on potser l’esquerra ho té difícil, amb llargues temporades d’hegemonia de la dreta. És així realment, o és una imatge projectada des de Barcelona?

Vic és un feu d’Unió Democràtica. De fet, és la seva gran alcaldia durant 30 anys. Crec que els vigatans i les vigatanes escullen l’opció política amb la qual se senten més representats, i això ha definit durant molt de temps el perfil conservador de la ciutat. Però definir Vic des d’un punt de

vista polític i no fer-ho des d'un punt de vista social és injust. Vic ha fet molts esforços socials que moltes vegades són menystinguts per aquest perfil conservador de ciutat tancada i dirigida per pocs. En canvi, crec que hem de lluitar perquè es vegi quina és la perspectiva real de Vic: una societat que durant els anys seixanta i setanta va rebre molta gent de fora, de tot l'Estat espanyol. A partir dels anys vuitanta, Vic és una de les primeres ciutats catalanes que reben la primera onada d'immigració marroquina, perquè a Vic i a Osona hi havia feina: hem estat una comarca econòmicament forta. I els anys més recents, la segona onada d'immigració, que és d'origen subsaharià, una comunitat nigeriana i una ghanesa molt potent, acompanyada de l'última onada, que és de l'Amèrica del Sud o de l'Amèrica Central. A Vic s'hi parlen gairebé un centenar de llengües diferents, hi conviuen comunitats de cultures molt diferents, i aquest és el Vic real, que ha fet possible cohesionar la societat, i que ha lluitat contra el discurs fàcil de l'Anglada de "primer els de casa i després els altres que s'espavilin". Hem revertit això: primer, socialment, i només els últims anys, també políticament. I jo m'entesto a explicar aquest perfil de Vic, que molt sovint a escala nacional no es té en compte...

Vic és el laboratori polític de la Catalunya interior?

A mi em sembla que sí. N'hem parlat moltes vegades amb en Miquel Macià, amb qui m'agrada conversar amb profunditat, perquè crec que fa unes anàlisis molt justes de la societat vigatana i que defuig els tòpics. Crec que Vic som un laboratori de moltes experiències de cohesió social, però no política. Jo aquí sí que faig una clara distinció: crec que la societat vigatana és innovadora; però, en canvi, des del punt de vista polític, de vegades opta per les opcions més conservadores. Nosaltres ens hem fet la reflexió que algun dia això canviarà. Ara, per primera vegada, des de fa dos anys, les forces d'esquerres poden sumar a Vic, i això no havia passat mai... Però això no s'ha concretat en una alternativa. I probablement aquesta és una realitat política de la qual estem començant a parlar, i que crec que l'hem de poder revertir.

“ERC està orgullosa d'haver pres part en els governs d'esquerres i en les iniciatives que van impulsar”

Arribes a la secretaria general d'ERC en un moment complex i dur per al partit. S'havia acabat el tripartit, s'havien trencat molts lideratges; desercions, escissions, un mal moment electoral... Com ho vas viure?

Jo no m'ho havia plantejat mai. Hi ha moltíssima gent dins del partit que podria assumir aquesta responsabilitat abans que jo. Però agafo el repte, amb la consciència que el canvi, a Esquerra Republicana, no l'hem fet l'Oriol Junqueras ni la Marta Rovira. El canvi l'ha fet la militància d'Esquerra Republicana, col·lectivament. Ara podem dir que al partit, internament, tenim una molt bona situació, que ens permet un debat polític molt serè. Estem situats a l'esquerra, som molt diversos en aquest sentit, tenim des de l'esquerra anticapitalista fins a la socialdemòcrata, sobretot tenint en compte que tenim també unes arrels del republicanisme molt potents, perquè la 'R' d'ERC té molt de valor intern, encara que vegades no siguem conscients que estem apel·lant als principis del pensament republicà més pur.

El mandat de Junqueras i de Marta Rovira al capdavant d'ERC era enterrar el tripartit d'esquerres?

No, en cap cas. Crec que se'ns dona el mandat de tornar a les arrels. Recordo que al Consell Nacional de Girona el mandat que recollim era de posar en valor les tres lletres de la sigla d'ERC. I se'ns diu clarament: heu de recuperar la 'E', explicar que no som una esquerra d'ideals utòpics, sinó

que passem dels discursos als fets. Hi ha un aprofundiment en la 'R', en el pensament republicà, un retorn als orígens. I sobre la 'C' no cal que hi meditem gaire: és independència, República catalana i Països Catalans. Aquest va ser el repte: retornem als orígens i sapiguem d'on venim per saber clarament on anem. Però no vam esmenar cap plana, ni la del tripartit. Esquerra Republicana està orgullosa dels governs d'esquerra i dels governs d'entesa, i orgullosa dels projectes que va impulsar, alguns dels quals encara avui perseguits pel Tribunal Constitucional.

Tu has assumit la feina de reconstruir el partit. De vegades fa la sensació que ERC té base social però li falta cert múscul intel·lectual. De fet, durant el tripartit, alguns intel·lectuals que en el seu moment semblava que havien donat suport a Esquerra van acabar fent-li el buit. Aquesta falta de múscul és potser una de les principals mancances d'Esquerra?

És un dels aspectes a treballar dins del partit, però no estic d'acord que falti múscul intel·lectual a Esquerra. Hem detectat que tenim molt coneixement, però que no estava gestionat. Ara estem posant-hi les eines de gestió. Com ho hem fet? D'entrada, tenim un Consell Assessor, format per persones que han fet avançar la posició ideològica i el vessant més intel·lectual del partit. Hi ha persones que han ocupat càrrecs en el partit amb anterioritat però també persones de fora del partit. També hem creat el projecte de la Biblioteca del Talent, que el que fa és identificar el coneixement que tenim com a propi i el que ens arriba des del nostre entorn i generar vies de producció i de connexió... I hi ha una tercera pota, que l'encarna en Joan Manuel Tresserras, que és la Fundació Josep Irla. Una fundació que ara, més enllà de la tasca de memòria històrica, ha pujat un nou esglaió, que és generar un laboratori d'idees en el camp de l'autodeterminació, la independència, la llibertat, la justícia, però també en el camp de la reformulació de les esquerres.

“La independència no és l'objectiu: és un mitjà. Ara bé, és l'instrument imprescindible”

Diuen que, si hi ha algú a Esquerra que té el full de ruta i el calendari del procés al cap, ets tu. Alfred Bosch, el líder d'ERC a Barcelona, et va batejar en el seu dia com a 'Madame Procés'... En tot cas, una pregunta en nom de tot el gremi periodístic: podrem fer vacances aquest agost?

T'he de fer una prèvia: per a mi, el procés independentista és clarament instrumental. La independència no és l'objectiu: és un mitjà. Ara bé, és l'instrument imprescindible, perquè s'ha demostrat que no n'hi ha cap més, per aconseguir el canvi social al nostre país. El qualificatiu de 'Madame Procés' l'agraeixo des d'un punt de vista que és evident que la gent d'ERC sabem com s'ha de fer la independència, perquè forma part del nostre treball ideològic. Però no és el nostre objectiu finalista. El que volem és construir una República catalana més justa i més digna. Dit això: jo no faré vacances aquest estiu. Arriba l'hora de posar en pràctica tot allò que hem preparat des de fa aproximadament un any per garantir que hi hagi un referèndum vinculant i amb garanties.

Així doncs, a finals d'agost s'aprovarà al Parlament la Llei del referèndum i se signarà el decret per convocar-lo.

El període és molt més ampli i va del 15 d'agost a l'1 d'octubre, tot i que és evident que, si hi ha d'haver una campanya de 15 dies, el marge anirà, aproximadament, entre el 15 d'agost i el 15 de setembre. Amb la CUP hem decidit que no identificarem un dia concret perquè el calendari pot dependre de moltes circumstàncies.

Hi haurà debat parlamentari? Una de les crítiques és la modificació del reglament del Parlament que alguns partits diuen que busca impedir el debat...

Per part nostra hem volgut que aquesta fos la llei més oberta, debatuda i esmenada. Per això vam proposar, en un primer moment, tres ponències conjuntes. Hi havia una Llei de transitorietat jurídica que preveia que posaríem les urnes, i inicialment la llei que estàvem treballant preveia que la forma de posar les urnes serien unes eleccions constituents. L'acord amb la CUP creiem que va fer que aquest programa variés en positiu, perquè el referèndum hi afegeix qualitat democràtica.

“Aviat s’haurà d’escollir si alinear-se amb Ciutadans, el PP i el PSOE o fer possible el canvi”

Però el programa electoral de Junts pel Sí deia que el 27-S eren les eleccions que substituïen el referèndum. Artur Mas va dir que havia guanyat el ‘sí’. I el full de ruta preveia declarar la independència en 18 mesos. Ara aquest programa ha desaparegut. Les eleccions plebiscitàries no van complir bé la seva funció?

No jutjaré. Després del 9-N, quan es va obrir un període de reflexió de bastants mesos, ERC ja va dir el que pensava en aquells moments que era que havíem de fer. Però ERC no tenia majoria per decidir el calendari i les decisions polítiques post-9-N. El consens que vam trobar plegats va ser fer unes eleccions. ERC havia de saber interpretar l’esforç que ens demanava una part de la societat de fer una cosa clarament extraordinària per generar una majoria política...; per això Junts pel Sí neix com un instrument extraordinari.

Però passar de la independència en 18 mesos a fer un referèndum que, en teoria, no s’havia pogut fer abans, no és una autoesmena?

Però en què consisteix la política? En el fet de trobar el millor consens polític per intentar representar el més gran anhel social. I aquí les enquestes ens diuen clarament que unes eleccions constituents no estarien reconegudes com a tals, i el referèndum el demana molta gent. Hem decidit fer una Llei de referèndum, en lloc d’introduir-ho dins d’una Llei de transitorietat més àmplia, per fer que el referèndum sigui més nítid. No farem una DUI encoberta per fer un referèndum. No podem dilatar més el canvi social a Catalunya. Aviat s’haurà d’escollir si alienar-se amb Ciutadans, el PP i el PSOE, que intentaran obstruir el referèndum, o fer possible el canvi.

Et va sorprendre la decisió del president Puigdemont de prescindir del conseller Baiget?

Sobre això només diré que crec que el president va prendre una decisió valenta que fa que senti un absolut respecte i que li manifesti el meu total suport.

ERC va pressionar perquè Baiget fos apartat del Govern?

Va ser una decisió que ens va comunicar el president als membres del Govern i que va ser absolutament respectada i compresa.

“Sobre el referèndum, al Govern tothom ha de ser prou madur per prendre les decisions que calguin”

I si algun membre del Govern expressa més dubtes, hi ha d’haver més cessaments?

Tothom ha de ser responsable de les decisions que pren el Govern respecte a l’1 d’octubre, i tothom ha de ser prou madur per prendre les decisions que hagi de prendre en aquest sentit. No tinc cap

dubte que el Govern, col·lectivament, prendrà totes les decisions necessàries perquè hi hagi un referèndum, que és allò a què ens vam comprometre al setembre.

Hi ha altres consellers que podrien tenir perfils similars al de Baiget. El paper dels Mossos, que depenen de la conselleria de Jordi Jané, serà clau en els pròxims mesos. Teniu confiança en els consellers del Govern membres del PDeCAT?

A aquestes altures de la legislatura, partint d'un full de ruta que deia que anàvem a fer la independència, tothom ha de fer la feina que li correspon perquè hi hagi el referèndum l'1 d'octubre. El Govern està alineat i actua col·lectivament aplicant totes les decisions necessàries. No ens podem permetre que s'expressin dubtes públicament del que en realitat està fent el Govern.

La Setmana Santa passada, [la filtració d'una xerrada de David Bonvehí](#) on expressava dubtes sobre el procés va tensar molt la relació entre el PDeCAT i ERC. Teniu garantia que aquest tipus de discurs per part dels líders del PDeCAT no es continua reproduint?

No tinc coneixença de les reunions de partit que fa el PDeCAT. Només tinc coneixença del que veig directament en relació amb els líders del PDeCAT que conformen la coalició Junts pel Sí. Només puc valorar allò de què tinc coneixement directe. Sobre les declaracions de Bonvehí ja vam dir el que vam dir en el seu moment. Ens vam mantenir en una segona fila respecte a aquest afer i no vam entrar a fer valoracions. El que puc dir pel que tinc coneixement és que les reunions van bé, anem prenent decisions i anem avançant.

No us inquieten aquesta mena de moviments en el si del PDeCAT en uns moments tan complexos?

Nosaltres el que fem és treballar perquè hi hagi un referèndum que ha d'anar més enllà de Junts pel Sí i ha d'interpel·lar tota la ciutadania de Catalunya. En això estem abocats.

“No he estat en cap reunió amb David Madí on es prenguin decisions sobre el referèndum. Les decisions les pren el Govern”

L'agència EFE [va publicar en el seu moment](#) -sense que la informació fos desmentida- l'existència d'un òrgan de coordinació al marge del Govern que alguns han batejat com a “estat major del procés”. Aquest estat major seria qui pilotaria realment l'agenda del procés. EFE deia que tu eres una de les persones que formaven part d'aquest grup, juntament amb noms no vinculats directament a la política activa, com el mateix Artur Mas, David Madí o els republicans Xavier Vendrell i Joan Puigcercós. És aquest òrgan qui pren les decisions, i no el Govern?

Qui pren les decisions és el Govern en el Consell Executiu, que ha d'actuar solidàriament respecte al referèndum. Que hi ha múltiples reunions i llocs de trobada on s'estan treballant tots els aspectes en relació amb el referèndum? Sí. Però qui pren les decisions és el Govern.

Llavors, tota aquesta gent, què fa? Es reuneixen per fer el cafè? Tu hi vas, a aquestes reunions?

Vaig a moltes reunions.

A aquestes també?

He anat a algunes reunions on hi han participat algunes de les persones que has esmentat. Però, primer de tot, he de dir que no he assistit a cap reunió sobre el referèndum o qualsevol qüestió política on hi hagi participat en David Madí. No he estat en cap reunió amb ell on es determini l'agenda del referèndum o el calendari, o es prenguin decisions de qualsevol tipus. És cert que en David Madí aporta propostes? Segurament. Hi ha gent que aporta propostes constantment i a tot arreu. És positiu això? Sí, de la mateixa manera que hi ha sindicalistes que ens fan propostes concretes a través d'ERC sobre com cobrir els treballadors públics amb la Llei del referèndum. Tenim un país actiu amb una transversalitat a favor del referèndum important i tothom fa propostes. Sobre Joan Puigcercós i Xavier Vendrell, la Marta Rovira secretària general d'ERC i persona d'esquerres i independentista hi té una relació immillorable. Puigcercós i Vendrell són les persones que van fer possible que ERC de forma exemplar fes un canvi de generació política, de cultura organitzativa. Van facilitar una regeneració brutal.

Repeteix la pregunta: aquest estat major que dirigeix el procés al marge del Govern existeix o no existeix?

Hi ha hagut una presentació d'un estat major del procés? La resposta és no. Des de fora del Govern no es poden prendre decisions que afectin el referèndum perquè l'únic que té competències i potestat d'exercir-les és el Govern a través del Consell Executiu. Ningú pot decidir pel Govern d'aquest país. Hi ha reunions de coordinació permanent per tots els actors implicats en el referèndum? Sí, és clar. Jo tinc l'agenda congelada des de fa dos mesos per la qüestió del referèndum. Em dedico a construir una majoria política de consens entorn del referèndum que vagi molt més enllà d'ERC i del PDeCAT. O assolim un consens social i polític que representi el 80% del país, o el referèndum no serà vinculant i amb garanties. Em reuneixo amb tothom: amb la CUP, els Comuns, gent d'EUiA, de Catalunya Sí que es Pot...

Si existeix un estat major que decideix coses més enllà del Govern, cal tenir en compte que aquest seria format per persones que no són càrrecs electes ni ocupen posicions executives al Govern, de manera que no corren el risc de ser inhabilitades. El conseller Baiget, de fet, expressava cert malestar en aquesta direcció. Deia que el Govern no n'estava del tot informat.

Les decisions les ha de prendre el Consell Executiu i de forma solidària. Si només prenen decisions el president i el vicepresident, això és fàcil d'acabar. Les decisions s'han d'assumir col·lectivament, també la majoria parlamentària.

Això pot abocar-nos a veure una generació de polítics independentistes inhabilitats. Tots els diputats de Junts pel Sí i la CUP inhabilitats.

Ens estem jugant el canvi social. I això no ho farem amb un o dos polítics. O juguem tots o el canvi no s'esdevindrà. També hem vist els alcaldes compromentent-se pel referèndum. O el referèndum es fa amb la col·laboració dels alcaldes o no el farem. O socialment defensem les urnes, o el canvi no succeirà.

“Que ERC sigui al Govern és una forma de tenir ulls a tot arreu per mirar de canviar les coses internament”

La decisió del Govern de no personar-se com a acusació particular pel 'cas Palau', finalment [corregida](#), va tensar les relacions entre ERC i el PDeCAT. El 'cas del 3%' fa referència a suposades males pràctiques molt recents, durant l'època d'Artur Mas. Quines

garanties té ERC que aquestes pràctiques no s'estan reproduint ara mateix en alguns espais del Govern de Junts pel Sí?

Bé... La garantia de ser al Govern i veure com s'hi treballa, i intentar tenir els ulls a tot arreu. Si no fóssim al Govern, no tindríem capacitat d'incidir i mirar de canviar les coses internament. Tenim una conselleria de transparència, que vetlla per la contractació pública, que fa informes, centralitza contractacions... Són avanços que ens enforteixen perquè tenim una vigilància constant i permanent.

El PDeCAT hauria de ser més contundent desmarcant-se d'aquells casos de suposada corrupció que l'afecten directament?

La portaveu del Govern va ser molt contundent fa no gaires setmanes dient que el Govern estava actuant correctament i no toleraria cap desviació, favoritisme o corruptela. Això també és una garantia.

Germà Gordó hauria d'haver format part de la llista de Junts pel Sí?

Tothom sap que nosaltres hem actuat en aquesta coalició valorant les propostes de persones que feien els altres partits, però no vetant ningú. Des d'Esquerra vam fer les valoracions oportunes sobre tot plegat i cadascú va prendre les decisions sobre les persones que proposava a la coalició.

“Junts pel Sí sorgeix d'un moment excepcional i extraordinari que no es tornarà a repetir”

ERC té unes grans expectatives electorals a les enquestes. Però sou conscients que, quan hi hagi eleccions, el PDeCAT voldrà reeditar la coalició Junts pel Sí.

Estem clarament abocats a fer el referèndum. No hi ha cap agenda electoral.

Quan hi hagi eleccions, el PDeCAT voldrà repetir Junts pel Sí. Us ho plantegeu?

Junts pel Sí només va tenir sentit en un moment molt concret. En un primer moment, nosaltres insistíem que no volíem parlar del qui ni del com, sinó del què. I a partir de tenir un objectiu clar, determinar quin havia de ser l'instrument. Per això en un primer moment apostàvem per les llistes separades. Durant aquells mesos recordo eternes reunions a la taula de partits i d'entitats, amb una transversalitat molt àmplia. Al març del 2015 hi va haver un primer full de ruta unitari, amb aportacions de la CUP i de les entitats sobiranistes... Un cop vam tenir clar el contingut, vam decidir què fer. Això vol dir que la fórmula de Junts pel Sí surt d'un moment excepcional i extraordinari que ja no es tornarà a repetir.

I una fórmula similar amb Junts pel Sí però amb ERC i Junqueras al capdavant?

No ens plantegem cap Junts pel Sí. Ja no hi haurà cap altre moment extraordinari!

Però si tenim dies històrics cada setmana!

S'han acabat els dies històrics. S'ha de fer un referèndum l'1 d'octubre.

Imaginem ara que el referèndum no pot realitzar-se perquè l'Estat ho impedeix per la via de suspendre l'autonomia... Cal suposar que això no seria permanent, sinó que tard o d'hora hi hauria unes noves eleccions autonòmiques. Unes eleccions que podrien

presentar-se com les eleccions de la recuperació de les llibertats. Aquest és un escenari ideal per a la repetició de Junts pel Sí.

Aquest escenari no es produirà tal com el defineixes, perquè, si algú en nom de l'Estat espanyol intervén les institucions democràtiques catalanes, no anirem a unes eleccions on es presentaran els partits polítics... El mapa polític saltarà pels aires. S'haurà de constituir un front nacional claríssim per la recuperació de les nostres institucions públiques...

...una coalició àmplia amb el PDeCAT i ERC que s'assemblarà bastant a Junts pel Sí.

I només serem els partits de Junts pel Sí que defensarem les institucions i llibertats públiques? O reaccionem com a país des de l'absoluta transversalitat del 80% de demòcrates que no deixarem que l'Estat ens passi per sobre dels nostres drets o llibertats, o fracassarem com a país.

Aquesta mena de "front nacional" o "front democràtic" te l'imagines en una clau electoral de coalició, que pugui agrupar més partits a part del PDeCAT i d'ERC?

El que segur que no passarà és que aquí vingui el Govern de l'Estat a intervenir el Govern de la Generalitat o el Parlament, i el nostre país no surti al carrer. L'agenda política la tornarà a dur la gent del carrer.

"Barcelona en Comú va preferir el PSC perquè era un soci més còmode i menys exigent"

Junts pel Sí tindria sentit a Barcelona, amb l'objectiu que els partits independentistes desbanquin Ada Colau?

Una iniciativa com Junts pel Sí ha de venir motivada per un projecte polític. I el projecte polític a Barcelona ha de ser un projecte de ciutat. No per derrotar un adversari polític perquè sí. Això no és un projecte polític seriós. A Barcelona, ERC té un projecte polític pel canvi. Ens agradaria haver arribat a pactes per haver-lo pogut implementar, però no ha estat possible. No ens vendrem a qualsevol preu i abandonarem aquest projecte amb l'únic objectiu de carregar-nos un adversari. ERC no actua d'aquesta manera.

ERC s'hauria d'haver integrat al govern municipal de Barcelona a l'inici de la legislatura?

ERC va fer un gest que crec que s'ha oblidat i menystingut: donar un primer vot de confiança a Ada Colau investint-la com a alcaldessa. A partir d'aquí vam entendre que s'obria un període de conversa, de trobar punts en comú entre els nostres projectes de ciutat. Però hem tingut la sensació que Barcelona en Comú va preferir el PSC perquè era un soci més còmode, menys exigent i que no marcava tant de perfil. Continuem oberts a consensuar i pactar les idees que ens semblin millor per a Barcelona amb qui sigui i també amb Ada Colau.

ERC i els Comuns parlen?

Aquesta és una de les meves clares obstinacions. Parlem de projecte, crec que parlem d'estratègia, crec que parlem de conformar aquest espai que compartim que ara és més necessari que mai: hem de construir l'espai dels demòcrates. I seguirem parlant.

Si ERC pogués triar entre el PDeCAT i els Comuns per conformar un Govern, a qui triaria?

Des dels Comuns se'ns diu sovint que no és el moment de trobar-nos perquè el referèndum no entra

en la seva agenda, que hem d'acumular forces... Nosaltres diem que el moment és ara perquè som a les portes d'un procés constituent. No considerem un futur sense trobar-nos ara, en aquest moment. En política no es pot demanar temps quan tens el canvi a les teves mans, i més si ets una persona d'esquerres. Sabem que el canvi és possible avui; ho hem demostrat al Parlament aprovant la renda garantida de ciutadania... Per què no fer-ho en l'àmbit de tots els canvis? El procés constituent comença amb el referèndum, no amb unes eleccions posteriors; és ara que cal trobar-nos per provocar l'obertura d'un procés constituent i fins i tot per fer de palanca de canvi a l'Estat espanyol. Molts cops ens llancen el missatge que hem d'esperar que a l'Estat hi hagi un canvi polític i després ja farem la feina, però per nosaltres el canvi és possible ara a Catalunya, i la gent d'esquerres ho hem de saber valorar.